

ساماندهی تالاب بزنگان از طریق ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی

مهدی کلاهی^{۱*}

MahdiKolahi@um.ac.ir

رقیه عظیمی سقین سرا^۲

ابوذر حاتمی یزد^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۵

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۲/۵

چکیده

زمینه هدف: تالاب‌ها، اکوسیستم‌های مهمی در سراسر جهان هستند که با ارائه طیف گسترده‌ای از کالاها و خدمات اکوسیستمی، دارای مزایای متنوع اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیط‌زیستی برای جوامع محلی هستند. در این بین، مشارکت جوامع محلی نقش اساسی در حفاظت و حراست پایدار از این منابع ایفا می‌کند. مقاله حاضر با هدف ساماندهی تالاب بزنگان از طریق ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی براساس یافته‌های حاصل از اجرای طرح ساماندهی تالاب بزنگان با رویکرد ظرفیت‌سازی اجتماعی انجام شده است.

روش بررسی: شیوه پژوهش، مشارکتی با کارکرد تحقیق در عمل است. جامعه آماری پژوهش، نهادهای محلی و دولتی و همچنین زنان و مردان روستاهای حوضه تالاب بزنگان مخصوصاً روستاییان بزنگان هستند. برای ساماندهی تالاب بزنگان، از ابزار CEPA (برقراری ارتباط، آموزش و آگاهی عمومی) به عنوان ابزاری برای ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی استفاده شد. برای برقراری ارتباط با جامعه و نهادهای محلی و دولتی در جهت برجسته‌سازی اهمیت تالاب، جشنواره‌ای توسط اداره کل حفاظت محیط‌زیست خراسان رضوی برگزار و کارگاه‌های آموزشی برای مردم روستای بزنگان اجرا شد. همچنین در راستای ارائه برنامه‌های راهبردی، با استفاده از SWOT و پرسشنامه، نشست‌هایی با معتمدان محلی تدارک دیده شد.

یافته‌ها: نتایج بدست آمده نشان می‌دهند توسعه گردشگری و بهره‌برداری پایدار، هماهنگی و برنامه‌ریزی اقدامات (حفاظت)، و همچنین برگزاری جلسات آموزشی، مهمترین عوامل موثر در حفاظت و حمایت از تالاب بزنگان هستند.

بحث و نتیجه‌گیری: توسعه گردشگری و بهره‌برداری پایدار می‌تواند نقش مهمی در توانمندسازی جوانان روستایی و کسب درآمد پایدار داشته و زمینه را برای کاهش مهاجرت آنها به نقاط اطراف فراهم کند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت مشارکتی تالاب، مدیریت تطبیقی، مدیریت مشارکتی، CEPA.

۱- استادیار، دانشکده منابع طبیعی و محیط زیست، پژوهشکده آب و محیط زیست، دانشگاه فردوسی مشهد. * (مسئول مکاتبات)

۲- دانش‌آموخته ارشد پژوهش علوم اجتماعی، عضو انجمن مردم نهاد ملی توان افزایش زندگی سبز (اتازیس).

۳- متخصص هیدرولوژی اجتماعی، قائم مقام مدیرعامل شرکت مهندسی مشاور گزین سازه توس.

Organization of Bazangan Wetland through Capacity Building and Social Participation

Mahdi Kolahi ^{1 *}

Moradi.pop@gmail.com

Rogaieh AzimiSeginSara ²

Aboozar HatamiYazd³

Admission Date: December 26, 2021

Date Received: February 24, 2020

Abstract

Background and Objective: Wetlands are important ecosystems around the world that offer a wide range of ecosystem goods and services that have social, cultural, economic, and environmental benefits for local communities. Therefore, the participation of local communities plays an essential role in sustainable conservation and preservation of these resources. The paper aims to organize Bazangan Wetland management through capacity building and social participation by the implementation of the Bazangan Wetland Management Plan with a social capacity-building approach.

Material and Methodology: The methodology is collaborative with applying research in practice. The statistical population is local and governmental institutions as well as women and men of the villages around Bazangan Wetland, especially the villagers of Bazangan. The CEPA tool (Communication, Education, and Public Awareness) was applied. To reach out to the community and the institutions to highlight the importance of the wetland, furthermore, a festival and several workshops were organized for locals and other stakeholders. Strategic plans were developed using SWOT and questionnaires with local trustees.

Findings: The results reveal three of the most crucial factors in the conservation and preservation of the wetland, including sustainable tourism development, collaboration to plan conservation actions, as well as training sessions.

Discussion and Conclusion: They can play a critical role in empowering rural youth, earning a sustainable income, and paving the way for reducing their rural-urban migration.

Key words: Participatory Wetland Management, Adaptive Management, Co-management, CEPA.

1- Assistant Professor, Faculty of Natural Resources and Environment, Water and Environment Research Institute, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran, PO BOX 9177948974. **(Corresponding Author)*

2- MA, member of Living Green Empowerment Organization (Atazis NGO).

3- Socio- hydrology expert, Deputy CEO of GST Consulting Engineers Company.

مقدمه

تالاب‌ها اکوسیستم‌های مهمی در سراسر جهان هستند که طیف گسترده‌ای از خدمات اکوسیستمی ارائه می‌دهند که دارای مزایای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیط‌زیستی هستند (۱). آنها در گسترده زمین پراکنده‌اند و نقش‌های مختلفی ایفا می‌کنند همچون تنظیم چرخه آب، کنترل سیلاب‌های منطقه‌ای، کنترل فرسایش خاک، امکان بازتولید مواد مغذی شده و تامین مکان امنی برای گونه‌های در معرض خطر. در هر حال، تالاب‌ها به عنوان نواحی انتقالی بین محیط‌های خشکی و آبی و به عنوان منبع مواد شیمیایی، زیستی و سرمایه طبیعی ارزش فراوانی دارند (۲،۳،۴). که جوامع بسیاری به آنها وابسته‌اند. با این وجود، بسیاری از تالاب‌ها در وضعیت مناسبی نیستند، یا خشک شده‌اند یا در حال خشک شدن هستند (۵،۶،۷،۸،۹).

تالاب بزنگان در میان تالاب‌های موجود در ایران، در استان خراسان رضوی و شهرستان مرزی سرخس دارای جایگاه خاصی است. زیرا بزرگترین دریاچه طبیعی شمال شرق ایران به شمار می‌رود. (۱۰). طبق گزارش بیگلر فدافن و همکاران (۱۱) ناحیه بزنگان جزو ناحیه رویشی ایرانی-تورانی بوده و از میان بوته‌ها و درختچه‌های آن گونه‌هایی مانند درمنه، افدرا، ورگ، گل ختمی و خارشتر دارای بیشترین فراوانی هستند. تاکنون وجود ۱۲ گونه از پستانداران، ۱۵۵ گونه از پرندگان، ۱۴ گونه خزندگان، یک گونه از دوزیستان و چهار گونه از ماهی‌ها در این تالاب و پیرامون آن گزارش شده است. از طرف دیگر، از روستاهای حوضه بزنگان می‌توان به بزنگان، کلاته عوض، ارتنج و زلوغال اشاره نمود. بیشتر قدیمی‌های منطقه، حداقل قدمت این روستاها را بیش از ۱۲۰ سال می‌دانند. نزدیکترین آبادی به تالاب بزنگان، روستای بزنگان است. در سال‌های اخیر عوامل مختلفی از جمله کم‌آبی و خشکسالی، بیکاری، کمبود درآمد و کمبود امکانات رفاهی باعث مهاجرت و کاهش جمعیت در این روستاها شده است (۱۱).

به منظور بهبود وضع موجود تالاب‌ها و ارتقای شرایط مناسب محدوده آنها ساماندهی قوانین و مقررات ضرورت دارد (۱۲). عوامل طبیعی و انسانی جزو عوامل مهم تهدیدکننده تالاب بزنگان است که در این میان سهم عوامل طبیعی خصوصاً

خشکسالی بیشتر بوده است (۱۳). البته عوامل دیگری مثل حضور بیشتر گردشگران در محیط، عدم برآورد ظرفیت برد محیطی و بهره‌برداری‌های نادرست از منابع محیطی تالاب و عدم آگاهی و مشارکت جوامع محلی نیز در کاهش کیفیت آن و اراضی پیرامونی نقش داشته‌اند. (۱۱). نتایج تحقیق صالحی و غلامدوست اشکیکی (۱۳۹۲) با عنوان ارزیابی مدل مدیریت مشارکتی تالاب‌ها از نظر جامعه محلی نشان داد که «جامعه محلی به نقش مهمی که می‌توانند در حفظ و احیای تالاب‌ها داشته باشند آگاه نیستند». در نتیجه، توجه به ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی جهت ساماندهی تالاب بزنگان ضروریست. مفهوم ظرفیت‌سازی در اواخر دهه ۸۰ و اوایل ۹۰ مطرح شد. ظرفیت‌سازی به معنای بهبود توانایی و توانمندسازی گرداران در اجرای تصمیمات از طریق مثلاً افزایش درک، دانش، اعتماد، مهارت و درک بهتر آنها از نیازها و محدودیت‌های منطقه در قالب ایجاد فرصت‌های آموزشی است (۱۴). با توجه به ناکارآمدی سیاست‌ها و برنامه‌های تجویزی دولت در حل برخی مسائل اجتماعی توجه مدیران و برنامه‌ریزان اجتماعی به سطوح پایین‌تر زندگی خصوصاً ظرفیت‌های اجتماعی محلی و مشارکت اجتماعی جلب شده است (۱۵). مشارکت اجتماعی به عنوان یکی از مولفه‌های سرمایه اجتماعی به تعامل گروهی افراد اشاره دارد که در جهت انجام فعالیت‌هایی با همدیگر همکاری می‌کنند (۱۶،۱۷). در واقع، مشارکت سهیم شدن مردم در تصمیم‌گیری است و از نظر بانک جهانی مشارکت فرآیندی است که از طریق آن اعضای گروه، کنترل خود را بر روند برنامه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط‌زیستی و تصمیمات و منابع مرتبط با برنامه باهم شراکت می‌کنند (۱۸). با توجه به اهمیت زیستگاه‌های طبیعی بویژه تالاب‌ها، ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی نقش اساسی در توسعه پایدار و در حفاظت از منابع طبیعی دارند. بنابراین هدف اصلی این پژوهش، ساماندهی مدیریت تالاب از طریق ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی است.

مبانی نظری

انزر^۱ (۲۰۰۷) ظرفیت محلی را به توانایی فردی و جمعی ساکنان برای واکنش نشان دادن به فشارهای مختلف اقتصادی و اجتماعی و نیازها و تقویت فرصت‌ها و دیدن سرمایه‌های اجتماعی و مالی اطلاق می‌نماید (۱۹). از نظر چپ من و کرک (۲۰۰۱) ظرفیت-سازي مزایایی مثل توانمندسازی افراد و گروه‌ها، توسعه مهارت-های فردی و گروهی، افزایش ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی و ... را دربرمی‌گیرد (۱۹). وریتی^۲ (۲۰۰۷) ظرفیت‌سازی را با ادبیات سرمایه اجتماعی از جمله مشارکت اجتماعی و نظریات آن پیوند می‌دهد (۱۹). از نظر رابرت پاتنام^۳ چیزی که باعث افزایش مشارکت می‌شود اعتمادی است که افراد در قالب همکاری‌های گروهی ایجاد می‌کنند (۲۰). دانیل لرنر^۴ جامعه مدنی را به عنوان جامعه مشارکتی می‌داند که عواملی مثل سواد، میزان شهرنشینی، دسترسی به رسانه‌های همگانی در آن دخیل‌اند (۲۱). هانتینگتون نلسون^۵ دو پارامتر تحرک اجتماعی و عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های اجتماعی را برای بسط مشارکت اجتماعی موثر می‌دانند (۲۱). مدل ارزش انتظار کلندرمن^۶ (۱۹۸۴) مشتمل بر دو مولفه بسیج آگاهی و بسیج کنش است. بسیج آگاهی فرآیندی است که یک گروه اعضایش را نسبت به هدفی که دارند آگاه می‌سازند و در بسیج کنش تنها آگاهی دادن کافی نیست رهبر گروه سعی می‌کند اعضایش را نسبت به هزینه و فایده مشارکت متقاعد سازد (۲۲).

برای حفظ اکولوژیکی تالاب‌ها استفاده درست از آنها از طریق اجرای رویکردهای اکوسیستمی در چارچوب توسعه پایدار مطرح است (۲۴). که بستگی به شناخت و آگاهی و همکاری مردم محلی از عملکردهای اکولوژیکی تالاب‌ها دارد و می‌تواند از جنبه-های مختلف اقتصادی و غیراقتصادی برای مردم محلی مفید باشند (۲۵). در این بین، می‌بایست به رفتارهای محیط‌زیستی شهروندان توجه ویژه کرد. نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده به مدل ارزش انتظار کلندرمن شبیه است که شامل سه مفهوم اساسی

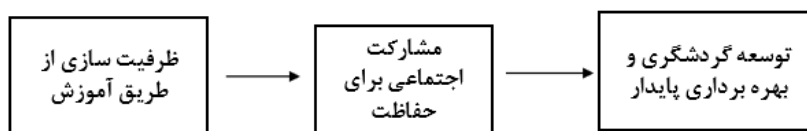
دانش محیط‌زیستی، ارزش‌های محیط‌زیستی و رفتار محیط‌زیستی است (۲۶). مفاهیم نظریه برنامه‌ریزی شده آیزن و فیشباین^۷ (۱۹۸۰)، هسته اصلی بسیاری از رویکردهای نگرش معمول نسبت به محیط‌زیست، پارادایم محیط‌زیستی جدید و نگرش نسبت به رفتار محیط‌زیستی است که برای پیش‌بینی رفتار محیط‌زیستی استفاده می‌شوند. اولین نتیجه اساسی اشاره به این نکته است که دانش محیط‌زیستی و ارزش محیط‌زیستی، پیش شرط‌های رفتار محیط‌زیستی هستند. هدف نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده، به عنوان عملکردی از نگرش فرد نسبت به انجام یک عمل خاص و هنجارهای ذهنی فرد (ادراکی از انتظارات دیگران) است. در واقع، نگرش شامل نه تنها ارزیابی یک نتیجه خاص، بلکه برآورد احتمال این نتیجه است. به همین دلیل، نگرش، پیش شرط لازم برای هر گونه رفتار قلمداد می‌شود (۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰). به عبارتی، میزان و نوع ارزش، دانش، باور و آگاهی محیط‌زیستی که هر فرد در طول زندگی آموخته است، وی را در مسیر رفتارهای محیط‌زیستی قرار می‌دهد (۳۱). با توجه به نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده، آموزش باعث افزایش آگاهی افراد نسبت به مسایل محیط‌زیست از جمله تالاب‌ها می‌شود. یکی از پیش‌فرض‌های اساسی در مطالعات محیط‌زیست این است که بسیاری از مشکلات محیط‌زیستی را می‌توان با افزایش آگاهی عمومی در مورد محیط‌زیست برطرف نمود (۳۲). مثلاً یافته‌های صفاری (۱۳۸۸) نشان داد که بی‌اطلاعی و ناآگاهی مردم مهم‌ترین عامل ایجاد معضلات محیط‌زیستی است. تالاب‌ها به طور فزاینده‌ای در معرض تهدیدند (۳۳، ۳۴). و یکی از مهم‌ترین عوامل کمبود آگاهی از اهمیت آنهاست. مطالعات نشان داده‌اند که مناظر اکولوژیکی سالم می‌تواند آگاهی عمومی در مورد حفاظت از منابع را ارتقا داده و باعث حفظ تالاب شوند (۳۵). اگر جامعه محلی دانش و مهارت‌های لازم را برای استفاده پایدار از محیط‌زیست به کار گیرند انعطاف‌پذیری اکوسیستم که به انسان-ها ارتباط دارد می‌تواند حفظ شود (۳۶، ۳۷). این می‌تواند زمینه-ای برای مشارکت جامعه محلی برای حفاظت از تالاب‌ها باشد

5- Daniel Lerner
6- Huntington and Nelson
7- Clenderman
8- Aizen & Fishbein

1- Anzar
2- Chapman and Crack
3- Variety
4- Robert Patnam

آگاهی) از طریق آموزش منجر به رفتار محیط‌زیستی از جمله حفاظت از تالابها خواهد شد. از این رو مشارکت جامعه در حفاظت از منابع تالاب به یک استراتژی اساسی برای کاهش آسیب به محیط‌زیست تبدیل شده است (۳۹) که نتیجه آن توسعه گردشگری و بهره‌برداری پایدار است (شکل ۱).

(۳۸). به هر حال، چنانچه افراد مساله محیط‌زیست را به عنوان چالش و تهدید برای زندگی خود ارزیابی کنند براساس نظریه انتخاب عقلانی، برخورد و مقابله آنها با این تهدید متفاوت بوده و سعی خواهند کرد برای افزایش کیفیت زندگی خود، رابطه دوستانه‌ای با محیط‌زیست برقرار کنند و ظرفیت‌سازی (افزایش

شکل ۱ - رابطه مفهومی متغیرها با یکدیگر

Figure 1. A Conceptual Model of the Relationships among Variables

روش بررسی

و پوستر، برگزاری کلاس‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی بهره‌گیری می‌شود. چنین اقداماتی سبب خواهد شد هم مردم محلی در منافع تالاب سهیم شوند و هم بسیاری از مشکلات حل گردد. در نتیجه، برای ساماندهی تالاب بزنگان از طرق ظرفیت‌سازی و مشارکت اجتماعی از مدل شکل ۳ استفاده گردید. طبق گزارش هسلینک و دیگران^۱ (۲۰۰۷) (۴۲)، CEPA، ابزاری اجتماعی است که در هنگام تدوین سیاست‌ها، قوانین و مقررات، برای درک انگیزه‌ها و عملکردهای فعلی گروه‌داران به کار می‌رود. آن همچنین به عنوان ابزاری برای ایجاد انگیزه در تغییر نگرش و رفتار مورد استفاده قرار می‌گیرد. عناصر آن عبارتند از ارتباط برقرار کردن (Communication)، آموزش (Education)، و آگاهی عمومی (Public Awareness) است. یکی از اهداف اصلی ابزار CEPA، فراهم کردن زمینه‌ای برای تبادل اطلاعات و تجربه است (۴۳). مهمترین مساله در برنامه‌های مشارکتی، ایجاد گفتگو بین نهادها و بهره‌برداران، برای افزایش درک مسائل، پشتیبانی از برنامه‌ریزی مشترک، و اقدام برای محیط‌زیست است. به همین دلیل، در مرحله اول برای اجرای این برنامه و اطلاع‌رسانی برای ساماندهی تالاب، جشنواره‌ای طراحی شد.

تالاب بزنگان به عنوان منطقه مورد مطالعه، از گروه تالاب‌های دریاچه‌ای بوده و براساس طبقه‌بندی رامسر در گروه Q از تالاب‌های داخلی قرار می‌گیرد. این نشان می‌دهد که تالاب بزنگان جزو دریاچه‌های شور و لب‌شور دائمی است. این تالاب در موقعیت جغرافیایی ۳۶ درجه و ۱۹ دقیقه و ۶ ثانیه تا ۳۶ درجه و ۱۸ دقیقه و ۳۶ ثانیه شمالی و ۶۰ درجه و ۲۹ دقیقه و ۵ ثانیه تا ۶۰ درجه و ۲۸ دقیقه و ۳۲ ثانیه شرقی و در دامنه رشته ارتفاعات بزنگان از البرز شرقی قرار دارد. مساحت تالاب ۶۹ هکتار و وسعت محدوده استحفاظی آن ۴۳۳۱ هکتار است. ارتفاع متوسط تالاب از سطح دریا ۱۸۵۰ متر بوده است (۴۰). روستای بزنگان در فاصله ۵ کیلومتری شمال غربی تالاب قرار دارد. تالاب بزنگان در فاصله ۱۲۰ کیلومتری شرق شهرستان مشهد و ۹۴ کیلومتری جنوب غربی شهرستان سرخس واقع است (۴۱).

با توجه به این که جمعیت غالب در منطقه را افراد جوان تشکیل می‌دهند، می‌توان آنها را با آموزش و توسعه طرح‌های توانمندسازی به‌ویژه در پروژه‌های گردشگری و حفاظت محیط‌زیست فراخواند. برای افزایش آگاهی بین مردم محلی در زمینه منافع حاصل از تالاب و ایجاد انگیزه برای حفاظت از محیط‌زیست تالاب از روش‌هایی همچون تبلیغات، تهیه بروشور

شکل ۲- مدل ساماندهی تالاب بزنگان

Figure 2. Organizing model of Bazagan Wetland

با استفاده از مشارکت مردان و زنان روستای بزنگان بودند. تدوین برنامه‌های عملیاتی به جهت حفظ و احیاء محیط‌زیست یک فرایند مسئله‌گشایی گروهی است که در آن برای تحلیل وضعیت موجود تالاب بزنگان از نقطه نظر نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدید از ابزار SWOT استفاده گردید. همچنین جهت بررسی دیدگاه‌ها و نظرات معتمدان محلی در مورد تالاب و برنامه‌های آبی آن، نسبت به تدوین پرسشنامه‌ای براساس مدل مفهومی حاصل از «نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده» اقدام شد که روایی و پایایی آن توسط کارشناسان به صورت صوری مورد بررسی قرار گرفت در میان ۳۶ نفر شرکت‌کننده در نشست هم‌اندیشی برای تدوین برنامه عملیاتی حفاظت از تالاب بزنگان، ۲۸ نفر داوطلبانه به این پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

جشنواره ملی تالاب بزنگان با همکاری نهادهای مردمی و معتمدان محلی و همچنین با حضور ۲۱ نهاد مرتبط دولتی، خصوصی و غیردولتی، در محل تالاب، مصادف با روز جهانی تالاب با شعار «ما در برابر تغییر اقلیم ناتوان نیستیم» توسط اداره کل حفاظت محیط‌زیست خراسان رضوی برگزار و همزمان برنامه غذاهای محلی، موسیقی سنتی، همایش دانش‌آموزی، بازی‌ها و ورزش‌های بومی و غیره نیز اجرا شد. علاوه بر برگزاری آنها، کارگاه‌های آموزشی برای جامعه محلی تدوین شد که جزئیات آن در جدول ۱ ذکر شده‌اند. در این برنامه‌ها، اقدامات آگاهی‌رسانی عمومی شامل تشکیل هسته فعال مردمی، تعیین شیوه‌نامه برنامه‌ریزی عملیاتی، برگزاری جلسات برنامه‌ریزی و هم‌اندیشی، ترسیم اقدامات، و جمع‌بندی برنامه‌های ظرفیت‌سازی اجتماعی

جدول ۱- ویژگی‌های کارگاه‌های آموزشی (ظرفیت‌سازی) برای ساماندهی تالاب بزنگان

Table 1. Characteristics of training workshops (capacity building) for organizing Bazagan Wetland

مکان	موضوع کارگاه	تعداد نفرات	گروه شرکت‌کننده
مدرسه	اهمیت تالاب، منابع آلوده‌کننده تالاب، حفاظت از تالاب بزنگان، شناسایی جانداران و گونه‌های گیاهی	۱۹	دانش‌آموزان
مسجد روستای بزنگان	آشنایی با تالاب و آموزش حفظ آن	۱۸	زنان
مسجد روستای بزنگان	ضرورت و اهمیت تالاب	۱۶	معتمدان محلی

نتایج

یافته‌های پژوهش، در دو قسمت نتایج SWOT (جدول ۲) و آمار توصیفی و استنباطی پارامترها و متغیرهای پرسشنامه در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین سنی زنان ۴۰ سال و میانگین سنی مردان ۵۵ سال بود؛ که خود نشان

از مشارکت همه گروه‌های فعال را دارد. نظرات پاسخگویان به سوالات مرتبط با کوتاه‌مدت و بلندمدت بودن اجرای پروژه‌های مربوط به ظرفیت‌سازی و آموزش، گردشگری و بهره‌برداری پایدار و حفاظت در راستای احیا و حفاظت از تالاب بزنگان در جداول ۴، ۵، ۶ و ۷ قابل مشاهده است.

جدول ۲- تحلیل SWOT تالاب بزنگان

Table 2. SWOT Analysis of Bazagan Wetland

نقاط قوت	ضعف
<ul style="list-style-type: none"> ✓ طبیعت خاص و زیبا ✓ ذخیره‌گاه جانوران آبی و کنار آبی و گیاهان ✓ مکانی جهت مشاهده و عکاسی از حیات وحش ✓ محل زمستان‌گذرانی پرندگان مهاجر ✓ اثر طبیعی ثبت‌شده ملی ✓ احساس تعلق خاطر جامعه محلی ✓ وجود تاریخ، فرهنگ و ارزش‌های نمادین ✓ سایت تحقیقات محیطی ✓ توجه جامعه بین‌المللی ✓ جلوگیری از ایجاد سیلاب ✓ حفظ و نگهداری رسوبات ✓ تأمین‌کننده معاش جامعه محلی ✓ منبع تأمین‌کننده آب کشاورزی 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ زهدار شدن اراضی کشاورزی ✓ محدود شدن اراضی کشاورزی ✓ ایجاد محدودیت در اجرای شبکه آبیاری ✓ آسیب‌رسانی جانوران به مزارع و محصولات کشاورزی ✓ کمبود امکانات اولیه طبیعت‌گردی از قبیل سرویس بهداشتی و سکوی نشیمن ✓ کمبود سیستم جمع‌آوری زباله در اطراف دریاچه ✓ نبود مکان‌های مناسب جهت اقامت طولانی‌مدت
نقاط فرصت	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ایجاد و بهره‌برداری از سایت پرندنگری ✓ محلی برای اهداف آموزشی محیط‌زیستی ✓ گسترش گردشگری طبیعت ✓ امکان جذب توریست‌های خارجی ✓ معرفی به‌عنوان سایت تحقیقات علمی ✓ گسترش گردشگری تفریحی ✓ اثر بر الگوی زندگی روستایی و شهری ✓ افزایش کمک به معیشت جامعه محلی ✓ افزایش تولید و پرورش آبزیان ✓ افزایش تولیدات زیستی شامل غذا و لیاف 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تصرف جزایر تالاب توسط کشاورزان ✓ گسترش چرای دام در محدوده تالاب ✓ گسترش شکار و صید ✓ فقر مادی روستائیان اطراف ✓ ورود پساب حاوی کود و سم کشاورزی ✓ احداث شبکه زهکشی در زمین‌های اطراف تالاب ✓ بهره‌برداری غیرمجاز از منابع آب زیرزمینی ✓ خشک‌سالی ✓ عدم آگاهی جامعه محلی نسبت به اهمیت و روش‌های حفاظت از تالاب ✓ وجود صنایع آلاینده

<ul style="list-style-type: none"> ✓ آلودگی محیط دریاچه ناشی از زباله ریزی توسط گردشگران ✓ افزایش آلودگی‌های صوتی و تأثیر بر محیط جانوری منطقه ✓ امکان نشت فاضلاب سرویس‌های بهداشتی به دریاچه به دلیل کارستی بودن منطقه ✓ تخریب الگ حاصل از این فعالیت به دریاچه ✓ تخریب پوشش گیاهی طبیعی و دست کاشت و گونه‌های دارویی ناشی از استفاده از آنها برای پخت‌وپز 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ وجود خط آهن مشهد-سرخس- ترکمنستان در نزدیکی منطقه ✓ وجود شهرک پالایشگاه گاز خانگیران به‌عنوان کانون جمعیتی در نزدیکی منطقه و امکان جذب جمعیت به محدوده دریاچه ✓ قرار داشتن شهرستان سرخس در مسیر تاریخی جاده ابریشم و قرار گرفتن جغرافیای طبیعی بزنگان در این محدوده
--	--

جدول ۳- آمار توصیفی پارامترها و متغیرهای موجود

Table 3. Descriptive statistics of available parameters and variables

متغیر	توضیحات	انحراف معیار \pm میانگین	میانه	مُد	بیشینه	کمینه
ظرفیت‌سازی حفاظتی گردشگری و بهره‌برداری پایدار	سوالات پارامترهای محیط‌زیستی در مقیاس اسمی (کوتاه‌مدت (۱)، بلندمدت (۲))	$1/40 \pm 0/26$	۱/۴۶	۱/۵۴	۲/۰۰	۱/۰۰
		$1/42 \pm 0/28$	۱/۴۲	۱/۲۹	۲/۰۰	۱/۰۰
		$1/50 \pm 0/31$	۱/۵۹	۱/۶۴	۲/۰۰	۱/۰۰
جنسیت	مقیاس اسمی: دوتایی زن (۱) و مرد (۲)	$1/47 \pm 0/516$	۱/۰۰	۱	۲	۱

و میانگین نظر پاسخگویان به متغیر گردشگری و بهره‌برداری پایدار بالاتر از متغیرهای دیگر است و متغیرهای دیگر کمتر از متوسط قرار داشتند (جدول ۳). همچنین بیشتر پاسخگویان بر کوتاه‌مدت بودن اجرای برنامه‌های ظرفیت‌سازی از طریق آموزش (۶۴ درصد) و همچنین حفاظت (۶۰ درصد)، و بر بلندمدت بودن گردشگری

و بهره‌برداری پایدار (۶۱ درصد) تاکید داشتند (جدول ۴). راهبردها و راهکارهای پیشنهادی حاصل از برگزاری جلسات آموزشی برای حفاظت از تالاب بزنگان، براساس نظرات پاسخگویان و به ترتیب اهمیت در جدول ۵ ارائه شده‌اند.

جدول ۴ - توصیف مقادیر پارامترهای موجود در دو طیف

Table 4. Description of parameter values in two spectra

انحراف معیار	میانگین	مقادیر (درصد)		پارامتر
		بلندمدت	کوتاه مدت	
۰/۴۸	۱/۳۵	۳۵/۷	۶۴/۳	ظرفیت‌سازی
۰/۵۰	۱/۴۰	۴۰	۶۰	حفاظتی
۰/۴۹	۱/۶۰	۶۰/۷	۳۹/۳	گردشگری و بهره‌برداری پایدار

جدول ۵- راهبردهای پیشنهادی جامعه محلی برای حفاظت از تالاب بزنگان

Table 5. The local community's proposed strategies for Bazagan Wetland Conservation

راهکار	راهبرد
<ul style="list-style-type: none"> ✓ توسعه گردشگری طبیعت ✓ ایجاد خانه‌های بوم گردی ✓ توانمندسازی روستائیان برای کسب درآمد پایدار ✓ توسعه گردشگری تفریحی 	توسعه گردشگری و بهره‌برداری پایدار
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ایجاد شورای حفاظت از تالاب با حضور کنشگران اصلی ✓ استفاده از ظرفیت سمن‌ها ✓ جلوگیری از اضافه برداشت چاه‌های آب ✓ خریداری و مسدود نمودن چاه‌های آب ✓ افزایش محیط‌بانان 	هماهنگی و برنامه‌ریزی اقدامات (حفاظت)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ آموزش به جامعه محلی ✓ آموزش به کودکان ✓ آموزش به بانوان ✓ آموزش به سمن‌ها ✓ جلب مشارکت جامعه محلی ✓ کمک به معیشت جایگزین روستائیان 	برگزاری جلسات آموزشی

و بهره‌برداری پایدار کمتر از متوسط است. از طرف دیگر، بین جنسیت و متغیرهای ظرفیت‌سازی و توسعه گردشگری و بهره‌برداری پایدار تفاوت معناداری وجود ندارد ولی در متغیر حفاظت بین زنان و مردان تفاوت وجود دارد (جدول ۷).

جدول ۶ نشان می‌دهد که متغیر ظرفیت‌سازی با گردشگری و بهره‌برداری پایدار دارای همبستگی در سطحی بالاتر از متوسط است ولی با متغیر حفاظت در سطحی کمتر از متوسط همبستگی دارد. همچنین همبستگی بین متغیر حفاظت و توسعه گردشگری

جدول ۶- همبستگی بین متغیرها (همبستگی پیرسون)

Table 6. Pearson Correlation among variables

گردشگری و بهره‌برداری پایدار	حفاظتی	متغیر
**۰/۶۸۲	*۰/۴۱۶	ظرفیت‌سازی
*۰/۴۳۱	-	حفاظتی

جدول ۷- آزمون تی تست دو گروه مستقل جنسیت با متغیرهای پژوهش

Table 7. T-test of two independent groups of gender with research variables

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون لوین	F	Sig	t	Mean difference	Sig
ظرفیت‌سازی	زن	۸	۱/۵۳۸	۰/۱۹۲	برابری واریانس‌ها	۲/۱۸۰	۰/۱۶۴	۱/۷۸۲	۰/۲۶۳	۰/۰۹۸
	مرد	۷	۱/۲۴۷	۰/۳۶۵	عدم برابری					
حفاظتی	زن	۸	۱/۶۱۹	۰/۲۱۵	برابری واریانس‌ها					
	مرد	۷	۱/۳۰۶	۰/۲۶۶	عدم برابری	۰/۰۰۰	۰/۹۹۰	۰/۳۴۳	۰/۳۱۲	۰/۰۳۹
گردشگری و بهره‌برداری پایدار	زن	۸	۱/۵۱۱	۰/۳۸۵	برابری واریانس‌ها	۰/۸۳۱	۰/۳۷۸	۰/۰۹۸	۰/۰۱۷	۰/۹۲۴
	مرد	۷	۱/۴۹۳	۰/۳۰۹	عدم برابری					

نتیجه‌گیری

که گردشگری زمینه‌ای برای اشتغال فصلی است (۴۶). به هر حال، مشارکت جامعه محلی برای توسعه گردشگری از اهمیت زیادی برخوردار است (۴۷، ۴۸).

علاوه بر این که نتایج سوات و جدول راهبردهای پیشنهادی نشان‌دهنده احیای تالاب بزنگان برای رونق اقتصادی جامعه محلی بوده آمار توصیفی جدول ۳ این موضوع را نیز تایید می‌کند. به طوری که میانگین متغیر گردشگری و توسعه پایدار نسبت به ظرفیت‌سازی و حفاظت بالاتر از متوسط بوده که براساس جدول ۴، اجرایی شدن گردشگری و توسعه پایدار جزو برنامه‌های بلندمدت و زمان‌بر هستند. البته قبل از آن لازم است عدم آگاهی جامعه محلی از ارزش‌ها و اهمیت حفاظت از تالاب که جزو تهدیدها براساس نتایج سوات به شمار می‌آید و برنامه‌های حفاظتی در قالب برنامه‌های کوتاه‌مدت برگزار شود تا بتواند بستر مناسب برای گردشگری و توسعه پایدار فراهم کند. ساکنان با گذراندن دوره‌های آموزشی می‌توانند با فرصت‌های موجود آشنا شده و در این مکان کسب درآمد کنند. این موضوع می‌تواند میزان مهاجرت جوانان را به نقاط دیگر کاهش دهد. بنابراین توسعه گردشگری علاوه بر متنوع‌سازی اقتصاد جوامع روستایی (۲۵)، تاثیرات اجتماعی-فرهنگی و محیط‌زیستی نیز دارد. تاثیرات اجتماعی-فرهنگی آن خودکفایی و تقویت اقتصاد محلی،

تالاب‌ها بخش مهمی از سرمایه طبیعی سیاره زمین هستند اما اکنون توسط فعالیت‌های بشری مورد تهدید قرار گرفته‌اند. برای پاسداشت چنین چشم‌اندازهایی، نیاز به ساماندهی، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی اجتماعی بویژه جوامع اطراف تالاب‌هاست. در این بین، CEPA ابزاری است که می‌توان برای حساس کردن عموم مردم نسبت به استفاده عاقلانه از تالاب‌ها کاربرد داشته باشد (۴۳). این پژوهش کاربردی بر روی تالاب بزنگان تنها دریاچه طبیعی شمال شرق ایران و یکی از مناطق مهم زمستان‌گذرانی پرندگان در استان خراسان رضوی (۱۱) اجرا شد.

با توجه به نتایج سوات، مهم‌ترین نقطه قوت تالاب بزنگان تامین کننده معاش جامعه محلی و نقطه فرصت آن توسعه گردشگری است. همچنین طبق نتایج پرسشنامه (جدول ۵)، اکثر پاسخگویان ظرفیت بالای تالاب را در توسعه گردشگری عنوان کردند که این نشان‌دهنده نیاز اقتصادی ساکنان نواحی تالاب است. بنابراین نتایج پرسشنامه و سوات بهم نزدیک هستند. در این راستا می‌توان به برخی مطالعات صورت گرفته در زمینه جایگاه گردشگری در توسعه روستایی اشاره کرد. تحقیقات پاتریک و جانل (۱۹۹۴) نشان داد که برنامه‌ریزی و مدیریت در توسعه گردشگری نقش مهمی دارند (۴۴). کوکایر و دیگران (۱۹۹۳) تاکید کردند که گردشگری روستایی باعث ایجاد مشاغل برای نوجوانان می‌شود (۴۵). همچنین میرزایی (۱۳۸۸) بیان کرد

References

1. Ramírez, F. and Santana, J., 2019. Wetland Ecotourism. In *Environmental Education and Ecotourism* (pp. 51-56). Springer, Cham.
2. McCartney, M.P., Rebelo, L.M. and Sellamuttu, S.S., 2015. Wetlands, livelihoods and human health. In *Wetlands and human health* (pp. 123-148). Springer, Dordrecht.
3. Mitsch, W.J. and Gosselink, J.G., 1993. Wetlands. 722p Van Nostrand Reinhold. New York.
4. Ramsar, U.N.W.T.O., 2012. Destination wetlands: supporting sustainable tourism. In Secretariat of the Ramsar Convention on Wetlands, Gland, Switzerland, & World Tourism Organization (UNWTO), Madrid, Spain.
5. Montazerhojat, A., & Mansouri, B. 2016. Economic Valuation of Environmental benefits (A Case of Bamdezh Wetland). *Journal of Applied Economics Studies in Iran*, 5(18), 243-269. (In Persian)
6. Amin Mansour, J. 2012. From Ramsar to Urmia: International Dimensions of Urmia Lake Crisis", *Foreign Policy Quarterly*, 27(2), 389-410. (In Persian)
7. Fazli Varzaneh, M., Sedaghat, M. 2018. Talab Gavakhuni. *Geography Education Development*, 86: 13-17. (In Persian)
8. Layeghi, S., Sarmi, S. 2014. Miqan Desert Wetland, investigating the effects of environmental threats on underground water resources. *Geography Education Growth*, 111: 18-22. (In Persian)
9. Khorasani, N., Mansouri, J. 1985. Wetlands, their value and importance

مشارکت اجتماعی، تقویت سنت‌های فرهنگی جامعه محلی و فروش صنایع محلی هستند (۴۹).

اقدام برای برنامه‌ریزی و مدیریت محیط طبیعی، بهبود زیرساخت‌های روستایی و افزایش آگاهی روستاییان در حفاظت از محیط‌زیست (۵۰). از پیامدهای مثبت گردشگری به عبارتی گردشگری سازگار با محیط‌زیست هستند. گردشگری سازگار با محیط‌زیست به عنوان بازاری مهم در صنعت جهانگردی جهان مورد استقبال کشورهای درحال توسعه است که نقش مهمی در توسعه ملی دارد. آن شامل حفاظت از محیط‌زیست، حفظ تنوع زیستی، تجربه‌ای رضایت‌بخش برای مخاطبان طبیعت، افزایش آگاهی و قدردانی از طبیعت و توسعه پایدار جامعه است (۵۲، ۵۱).

نتایج ضریب همبستگی براساس نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده نیز رابطه بین ظرفیت‌سازی از طریق آموزش و توسعه گردشگری را تایید می‌کند. مدیریت پایدار تالاب نیاز به درک کلیه گردوران بویژه بهره‌بران از اکوسیستم و مدیریت آن است (۵۳). بنابراین هماهنگی بین سازمان‌های مختلف از جمله وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و آب منطقه‌ای استان برای پیشبرد برنامه‌ها و راهبردهای ارائه شده و فائق آمدن بر مشکلات آتی امری ضروری است. هدف از برنامه‌ریزی و مشارکت سازمان‌های محلی و جامعه محلی ارتقای کیفیت شرایط زندگی در فضای روستایی است. ایجاد چنین شرایطی محیط روستا را تبدیل به فضایی جذاب برای زندگی روستاییان و محیط کار و تلاش برای افزایش تولید و بهره‌وری اقتصادی می‌نماید (۵۴).

تشکر و قدردانی

این پژوهش از اجرای طرحی در قالب قرارداد بین اداره کل حفاظت محیط‌زیست خراسان رضوی و شرکت مهندسی مشاور گزین سازه توس انجام شده است. از نهادهای دولتی فعال محیط‌زیست استان، نهادهای محلی حوزه تالاب بزنگان و علاقمندان و کلیه افراد یا نهادهایی که در اجرای طرح ساماندهی تالاب بزنگان از طریق ظرفیت‌سازی مشارکت اجتماعی، ما را یاری کردند سپاسگزاریم.

- Participation Case Study: Shiraz, Iran. Strategic Research on Social Problems in Iran, 6(4), 91-104. (In Persian)
19. Rafiean, M., Khodae, Z., & Dadashpoor, H. (2014). Community Capacity Building as an Approach in Empowering Social Institutions. *Sociology of Social Institutions*, 1(2), 133-160. (In Persian)
 20. Ghaderzadeh, O., Yusufund, H. 2013. Measuring sociological factors effective in women's civic participation. *Women in Development and Politics*, 1(4), 101-126. (In Persian)
 21. Alipour, P., Zahedi, MJ., Shiani, M. 2009. Trust and participation (examination of the relationship between trust and social participation in the city of Tehran). *Iranian Journal of Sociology*, 10(2), 109-135. (In Persian)
 22. Nowrozi, F., Bakhtiari, M. 2018. Social participation and social factors affecting it. *Strategy Quarterly*, 18(54), 249-269. (In Persian)
 23. Zahirinia, M., Benevolent, H. Falahi Shahabadi, A., Sadeghi, S., Azizzadeh, O. 2016. Social trust and its impact on social participation of Hormozgan University students. *Cultural Research Journal*, 6(11), 86-106. (In Persian)
 24. Ramsar Secretariat., 2010. The convention's CEPA program 2010. http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-activities-cepa-convention-s-cepa/main/ramsar/1-63-69%5E7774_4000_0.
 25. Lamsal, P., Atreya, K., Pant, K.P. and Kumar, L., 2016, February. Tourism and wetland conservation: application of travel cost and willingness to pay an entry fee at Ghodaghodi Lake Complex, Nepal. In *Natural Resources Forum* (Vol. 40, No. 1-2, pp. 51-61). Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
 - for humans. *Journal of Environmental Studies*, 13(13), 63-100. (In Persian)
 10. Behrozi-Rad, B. 2007. Wetlands of Iran. Geographical Organization of the Armed Forces Press. (In Persian)
 11. Bigler Fadafan, M., Danehkar, M., Alizadeh Shabani, A. 2015. Environment of Bazangan Wetland. *Geography Education Growth*, 30(1). (In Persian)
 12. Erfany, G., & Dizani, E. (2010). From the Words to Action, "Organization" In Urban Interventions. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*, 7(13), 49-60. (In Persian)
 13. Khani, A., Zamani, S. 2011. Preliminary survey of the breeding birds of Bazangan Wetland of Sarakhs. The 2nd Environmental Planning and Management Conference. (In Persian)
 14. Taleghani, M, Seliminia, E. 2017. Building the capacity of communities as a tool for sustainable development of tourism. *Management and Entrepreneurship Studies*, 4(1), 144-154. (In Persian)
 15. Mohammadi, A., Roosta, M. 2013. Community-oriented development: a mechanism for organizing informal settlements. *Haft Shahr Quarterly*, 23, 88-105. (In Persian)
 16. Sarukhani, B., Amirshahi, M. 2015. Building power in the family and social participation. *Women's Research*, 4(3), 31-60. (In Persian)
 17. Bazarafshan, Sh., 2018. Sociological investigation of the relationship between lifestyle and social participation of elderly citizens of Gorgan city. *Urban Sociological Studies*, 7(25), 91-116. (In Persian)
 18. Sadeghi, A. R., & Shams, F. (2017). Role Analysis of the Sense of Security in Enhancement of the Citizens' Social

34. Mokhtari Malekabadi, R., Abdulahi, A., Sadeghi, H. 2014. Analysis and recognition of urban environmental behaviors (case study: Isfahan city, 2013). *Journal of Urban Planning and Research*, 5(18), 1-20. (In Persian)
35. Lee, L.H., 2017. Perspectives on landscape aesthetics for the ecological conservation of wetlands. *Wetlands*, 37(2), pp.381-389.
36. Do, Y., Kim, J.Y., Lineman, M., Kim, D.K. and Joo, G.J., 2015. Using internet search behavior to assess public awareness of protected wetlands. *Conservation Biology*, 29(1), pp.271-279.
37. Reed, M. S., A. C. Evely, G. Cundill, I. Fazey, J. Glass, A. Laing, J. Newig, B. Parrish, C. Prell, C. Raymond, and L. C. Stringer., 2010. What is social learning? *Ecology and Society* 15(4): r1. [online] URL: <http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/resp1/>.
38. Wei, X., Guan, Z. and Zhu, H., 2016. Farmer's willingness to participate in wetland restoration: a hurdle model approach. *Agricultural Economics*, 47(6), pp.719-727.
39. Gichuki, C.M., 2000. Community participation in the protection of Kenya's wetlands. *Ostrich*, 71(1-2), 122-125.
40. Ghanbarzadeh, H., Behniafar, A. 2019. Evaluation of the strategic factors of the development of Bezengan Lake ecotourism with an emphasis on its ecological values. *Natural Geography Quarterly*, 4(14), 59-72. (In Persian)
41. Gholami, A., Ejtihadi, H., Ghasemzadeh, F., Farshi Al-Hosseini, J. 2015. Diversity of plant species around Daryajeh Bazagan protected
26. De Leeuw, A., Valois, P., Ajzen, I. and Schmidt, P., 2015. Using the theory of planned behavior to identify key beliefs underlying pro-environmental behavior in high-school students: Implications for educational interventions. *Journal of environmental psychology*, 42, pp.128-138.
27. Ahmadian, D., Hachigitian, M. 2015. Sociological analysis of the role of cultural factors on the studied urban environmental behaviors (Citizens of Kermanshah. *Urban Sociological Studies*, 6(18), 51-76. (In Persian)
28. Asadi, z., Mehrabi, M. 2018. Studying the Background and Social Factors Influencing the Environmental Behavior of Bandar Abbasi Residents. *Cultural Research Journal*, 10(15), 118-132. (In Persian)
29. Hemayatkhah, M., Ershad, F., Danesh, P., Ghorbani, M. 1991. Analysis of environmental behaviors based on the TPB model. *Social Development Quarterly*, 11(3), 31-66. (In Persian)
30. Kaiser, F. G., Wölfling, S. & Fuhrer, U., 1999. Environmental attitude and ecological behavior, *Journal of environmental*.
31. Gendron, C., 2014. Beyond environmental and ecological economics: Proposal for an economic sociology of the environment. *Ecological Economics*, 105, pp.240-253.
32. Salehi, S., 2008. A Study of Factors Underpinning Environmental Attitudes and Behaviors. *University Of Leeds*.
33. Jiang, B., Wong, C.P., Chen, Y., Cui, L. and Ouyang, Z., 2015. Advancing wetland policies using ecosystem services—China's way out. *Wetlands*, 35(5), pp.983-995.

49. Rezvani, MR., Safai, J. 2014. Second home tourism and its effects on rural areas. *Geographical Researches*, 37(54), 109-121. (In Persian)
50. Moradi, M., Khatami, S. 2013. Investigating the role of tourism in rural development using the SWOT model, case study: Khor village of Khosef city. *Khorasan Social-Cultural Studies Quarterly*, 26, 129-148. (In Persian)
51. Baker, N.J., 2008. Sustainable wetland resource utilization of Sango Bay through eco-tourism development. *African Journal of Environmental Science and Technology*, 2(10), pp.326-335.
52. Beltrame, C., Cohen-Shacham, E., Trouillet, M. and Guillet, F., 2013. Exploring the links between local management and conservation applying the ecosystem services concept: conservation and tourism service in Camargue, France. *International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management*, 9(2), pp.166-177.
53. Bosma, C., Glenk, K. and Novo, P., 2017. How do individuals and groups perceive wetland functioning? Fuzzy cognitive mapping of wetland perceptions in Uganda. *Land Use Policy*, 60, pp.181-196.
54. Dadashi, MA., Darjini, M. 2013. Evaluation of the role of rural development in increasing employment and entrepreneurship in rural areas of Gilan province. *Cooperative and Village*, 5(16, 17), 39-50. (In Persian)
- area. *Iranian Journal of Biology*, 4. (In Persian)
42. Hesselink, F., Goldstein, W., van Kempen, P.P., Garnett, T. and Dela, J., 2007. Communication, education and public awareness (CEPA). *A toolkit for National Focal Points and NBSAP Coordinators*, p.310.
43. Terer, T. and Macharia, J., 2013. Home-grown Communication, Education, Public Participation and Awareness (CEPA) wetland tools: A new dawn for CEPA activities in Kenya.
44. Long, P.T. and Nuckolls, J.S., 1994. Organising resources for rural tourism development: the importance of leadership, planning and technical assistance. *Tourism Recreation Research*, 19(2), pp.19-34.
45. Cukier-Snow, J. and Wall, G., 1993. Tourism employment: perspectives from Bali. *Tourism Management*, 14(3), pp.195-201.
46. Mirzaei, R. 2018. The impact of rural tourism development on employment in Oramanat region of Kermanshah. *Village and Development*, 2(4), 49-76. (In Persian)
47. Lu, M. and Wang, N., 2015. A Study on Community Participation Mode into Luoshijiang Wetland Ecological Tourism in Dali. *Asian Culture and History*, 7(2), p.15.
48. Lee, T.H. and Hsieh, H.P., 2016. Indicators of sustainable tourism: A case study from a Taiwan's wetland. *Ecological Indicators*, 67, pp.779-787.